

VNS 6/2024 vp

**VALTIONEUVOSTON SELONTEKO EDUSKUNNALLE
PUOLUSTUSVOIMIEN OSALLISTUMISESTA NATON RAUHAN AJAN YHTEISEN PUOLUSTUKSEN
TEHTÄVIIN VUONNA 2025**

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) 3 §:n mukaisen selonteon Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Venäjän hyökkäyssota ja sen johdosta Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos on kasvattanut Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä.

Naton keskeisiä rauhan ajan yhteisen puolustuksen toimintoja ovat eteentyönnetty maavoimajoukko (*Forward Land Forces*, FLF), pysyvät merivoimaosastot (*Standing Nato Maritime Group*, SNMG ja *Standing Nato Mine Counter Measures Group*, SNMCMG) ja ilmapuolustus (*Air Policing*, *Air Shielding*). Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä.

Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla. Vuonna 2024 Puolustusvoimat osallistui Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä *Air Shielding* -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä.

Naton eteentyönnetty läsnäolo perustettiin vuonna 2016 Baltian maihin ja Puolaan vastauksena turvallisuustilanteen heikentymiselle. Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainassa helmikuussa 2022, Nato vahvisti olemassa olevia taistelujoukkoja ja perusti neljä uutta taisteluosastoa Unkariin, Slovakiaan, Bulgariaan ja Romaniaan, minkä myötä Natolla on eteentyönnettyjä maavoimajoukkoja kaikissa liittokunnan itäisen reunan maissa, pois lukien Suomi ja Norja.

Vuonna 2022 liittolaiset päättivät kasvattaa taistelujoukkojen kokoa pataljoonasta (300–1000 sotilasta) prikaatitasolle (2000–5000 sotilasta), samalla niitä on kehitetty eteentyönnetyn läsnäolon joukoista eteentyönnetyn puolustuksen maavoimajoukoiksi.

Naton pysyvät merivoimaosastotkoostuvat neljästä osastosta. Natolla on kaksi pysyvää laivasto-osastoa (*Standing Nato Maritime Groups*, SNMG1 ja 2) ja kaksi pysyvää miinantorjuntaosastoa (*Standing Nato Mine Countermeasures Groups*, SNMCMG 1 ja 2), joita voidaan käyttää nopeasti eri kriisitilanteissa. Pysyvät merivoimaosastot ovat liittokunnan merivoimajohtoportaan (*Allied Maritime Command*, MARCOM) johdossa ja käytettävissä Naton neuvoston päätösten mukaisesti kaikkiin Naton tehtäviin harjoituksista operaatioihin liittokunnan koko merellisellä vastuualueella. Merivoimaosastot ovat monikansallisia, integroituja ja välittömässä valmiudessa olevia merivoimajoukkoja.

Naton ilmapuolustusta toteutetaan *Air Policing* ja *Air Shielding* -toiminnalla. *Air Policing* -tehtävät ovat osa Naton integroidun ilma- ja ohjuspuolustuksen rauhan ajan toimintaa, jolla huolehditaan ilmatilan valvonnasta ja reagoidaan mahdollisiin ilmatilaloukkauksiin. Kotimaassa toteutettava alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen liittyvä päivystystoiminta on toimintatavaltaan lähellä Naton *Air Policing* -tehtäviä.

Nato *Air Shielding* -operaatiot ovat puolustavia tehtäviä, jotka ovat osa liittouman tehostettua pelotetta ja puolustusvalmiutta liittokunnan itäreunalla. *Air Shielding* -toimintaan kuuluu edellä

kuvatun päivystystoiminnan (*Air Policing*) lisäksi aseelliset partiolennot sekä harjoittelu ja pelotteen luominen.

Suomen lähestymistapa Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistumiseksi

Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofilia Naton jäsenmaana. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa.

Liittolaisten aktiivinen osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin viestii yhtenäisyydestä ja vahvistaa pelotetta. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistuminen tulee nähdä osana normaalia liittolaismaan toimintaa, jossa sotilaallisia voimavaroja asetetaan liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön. Samalla osallistumisella on vaikutuksia Suomen kansainvälisten suhteiden sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten kumppanuuksien näkökulmasta. Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin on yksi tavoista, jolla Suomi tukee liittokunnan toimia turvallisuusympäristön vahvistamiseksi.

Osallistuminen laivasto-osaston ja miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla on osoitus vastuunkannosta etenkin lähialueemme turvallisuudesta. Suomi on johdonmukaisesti korostanut Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren alueen vakautta. Osallistuminen vuonna 2025 jatkaisi vuoden 2024 osallistumista Naton pysyvän merivoimaosaston toimintaan ja osoittaisi näin pitkäjänteisen tuen liittokunnan yhteisille toimille lähialueen turvallisuusympäristön vahvistamiseksi.

Osallistuminen *Air Policing* -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä on konkreettinen osoitus pohjoismaisesta yhteistyöstä, laajentaa Suomen toimintaprofilia sekä vahvistaa Naton toimintakykyä pohjoisessa (High North). Sotilaallisesta toimintakyvystä viestiminen on strategisesti tärkeä osa pelotetta. Pohjoisen alueen strategisen merkityksen huomiointi liittokunnassa on Suomen tavoitteiden mukaista.

Vuoden 2025 osallistumisen keskeinen sisältö ja tavoitteet

Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n tehtäviin enintään 40 henkilöllä vuonna 2025; tämä sisältää osallistumisen Hamina-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla enintään yhden kuukauden ajan vuoden 2025 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella Naton merellisellä vastuualueella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2025 aikana. Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua myös pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin enintään 40 henkilöllä vuonna 2025; tämä sisältää osallistumisen Katanpää-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla enintään kolmen kuukauden ajan vuoden 2025 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella Naton merellisellä vastuualueella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2025 aikana. Lisäksi Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua *Air Policing* -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä enintään kahden hävittäjän sekä kolmen varakoneen lento-osastolla ja enintään 50 henkilöllä kolmen viikon ajan helmi-maaliskuussa 2025.

Osallistumisesta on tarkoitus päättää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua.

Osallistuminen Naton pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla

Naton pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n keskeisimpiä tehtäviä on osoittaa valmiutta, jolla tuetaan Naton pelotteen ja puolustuksen toimeenpanoa, sekä osallistua merivalvontaan. Osasto vastaa ensisijaisesti strategisesti tärkeiden merireittien valvonnasta ja suojaamisesta Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Osaston pysyvät tehtävät sisältävät tavanomaisia rauhanaikaisia alusten toimia, joilla Nato osoittaa valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan yhdessä. SNMG1 -osaston normaaliajan operointi koostuu toiminta-alueella toimeenpantavista Naton ja liittolaisten kansallisista harjoituksista sekä näiden väliin jäävistä satama- ja huoltojaksoista. Lisäksi osasto tukee Naton kehittämis- ja koetoimintaa. Alukset tukeutuvat Naton huoltojärjestelmään sekä kansalliseen huoltojärjestelmään.

Osastoa johtaa esikuntalaivalta liittokunnan merivoimajohtoportaан komentajan tehtävään nimeämä komentaja tukenaan esikunta. Toimiessaan osana Naton pysyvää laivasto-osastoa SNMG1:tä Hamina-luokan alus toimeenpanisi merioperaatioita osastolle käskettyjä tehtäviä. Aluksen tehtävät ovat samat kuin koko osastolla. Mahdollisen kriisin syttyessä osasto on myös valmiudessa käynnistämään toimet kriisin hallitsemiseksi toiminta-alueellaan. Tällöin olisi myös mahdollista, että Hamina-luokan alus olisi osallistumisen ajan osa Naton nopean toiminnan joukkoa.

Puolustusvoimien enintään yhden kuukauden mittainen osallistuminen Hamina-luokan aluksella Naton pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla muodostuisi joko yhdestä tai useammasta erillisen ajanjakson kokonaisuudesta vuoden 2025 aikana. Tällä tavalla toteutettu osallistuminen mahdollistaisi kansallisen toiminnan sekä Naton laivasto-osastoon osallistumisen joustavan yhteensovittamisen.

Lisäksi osaston johtoaluksella voisi toimia enintään neljä sotilasta esikuntatehtävissä vuoden 2025 aikana myös muina aikoina kuin silloin kun Hamina-luokan alus osallistuu SNMG1:n tehtäviin. Johtoaluksella toimivien sotilaiden toiminta-alue kattaisi koko liittokunnan merellisen vastuualueen eli Atlantin valtameren, Itämeren, Pohjanmeren, Välimeren ja Mustanmeren alueet. Tämä esikuntaosallistuminen mahdollistaa kansallisen osallistumisen joustavan yhteensovittamisen sekä Hamina-luokan aluksen tehtävien suunnittelun.

Osallistumisvahvuus SNMG1-osaston tehtäviin olisi enintään 40 henkilöä, sisältäen Hamina-luokan aluksen alushenkilöstön lisäksi mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin johtoaluksella. Osallistuminen on suunniteltu toteutettavaksi esikuntahenkilöstöllä, aluksen pysyvällä henkilöstöllä sekä reservistä palkattavilla sopimussotilailta.

Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukko pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi.

Osallistuminen Naton pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla

Naton pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviä ovat miinantorjunta, sodanaikaisten merimiinojen raivaus, Naton harjoituksiin osallistuminen, muut kansalliset- ja monikansalliset harjoitukset, alusten ja alusosastojen väliset harjoitukset, miinavaarallisella alueella liikkumisen harjoittelu, miinantorjuntataktiikan- ja doktriinin kehittäminen sekä osallistuminen merivalvontaan. Osaston ensisijaisia operointialueita ovat Itämeri, Pohjanmeri ja Pohjois-Atlantti. Osaston pysyvät tehtävät sisältävät tavanomaisia rauhanaikaisia alusten toimia, joilla

Nato osoittaa valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan yhdessä. SNMCMG1:n normaaliajan operointi koostuu operaatioalueella toimeenpantavista Naton ja liittolaisten kansallisista harjoituksista sekä näiden väliin jäävistä satama- ja huoltojaksoista. Alukset tukeutuvat Naton huoltojärjestelmään sekä kansalliseen huoltojärjestelmään.

Osastoa johtaa johtoalukselta Naton merivoimajohtoportaahan komentajan tehtävään nimeämä komentaja tukenaan esikunta. Toimiessaan osana Naton pysyvää miinantorjuntaosastoa SNMCMG1:tä Katanpää-luokan alus toimeenpanisi merioperaatioita osana osastolle käskettyjä tehtäviä. Tehtävät liittyvät pääasiallisesti miinantorjuntaan. Päätehtävän lisäksi alus osallistuisi operaatioalueen meritilannekuvan luomiseen, suojaisi meriyhteyksiä ja vedenalaista infrastruktuuria, toimeenpanisi harjoituksia sekä viestisi Naton kyvyistä. Katanpää-luokan aluksen osallistuminen on suunniteltu toteutettavan ensisijaisesti Itämerellä ja osaston toiminnan niin edellyttäessä myös Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla, alusluokkakohtaiset käyttörajoitukset huomioiden. Mahdollisen kriisin syttyessä osasto on myös valmiudessa käynnistämään toimet kriisin hallitsemiseksi toiminta-alueellaan. Tällöin olisi myös mahdollista, että Katanpää-luokan alus olisi osallistumisen ajan osa Naton nopean toiminnan joukkoa.

Puolustusvoimien enintään kolmen kuukauden mittainen osallistuminen Katanpää-luokan aluksella Naton pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla muodostuisi joko yhdestä tai useammasta erillisen ajanjakson kokonaisuudesta vuoden 2025 aikana. Tällä tavalla toteutettu osallistuminen mahdollistaisi kansallisen toiminnan ja Naton miinantorjuntaosastoon osallistumisen joustavan yhteensovittamisen.

Lisäksi osaston johtoaluksella voisi toimia enintään neljä sotilasta esikuntatehtävissä vuoden 2025 aikana myös muina aikoina kuin silloin kun Katanpää-luokan alus osallistuu SNMCMG1:n tehtäviin. Johtoaluksella toimivien sotilaiden toiminta-alue kattaisi koko liittokunnan merellisen vastuualueen eli Atlantin valtameren, Itämeren, Pohjanmeren, Välimeren ja Mustanmeren alueet. Tämä esikuntaosallistuminen mahdollistaa kansallisen osallistumisen joustavan yhteensovittamisen sekä Katanpää-luokan aluksen tehtävien suunnittelun.

Osallistumisvahvuus SNMCMG1:n tehtäviin olisi enintään 40 henkilöä, sisältäen Katanpää-luokan aluksen alushenkilöstön lisäksi mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin johtoaluksella. Osallistuminen on suunniteltu toteutettavaksi esikuntahenkilöstöllä, aluksen pysyvällä henkilöstöllä sekä reservistä palkattavilla sopimussotilailta.

Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukko pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi.

Osallistuminen Naton Air Policing –tehtäviin

Puolustusvoimien osallistumisen Naton *Air Policing* -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä on tarkoitus olla kestoaltaan kolme viikkoa ja sen on tarkoitus ajoittua helmi-maaliskuulle 2025.

Islannista toteutettava ilmavalvonnan päivystystoiminta (*Air Policing*) pitää sisällään alueellisen tilannekuvan valvontaa sekä Naton reagointiperusteiden mukaisia tunnistus-, valvonta- ja alueellisen koskemattomuuden turvaamislentoja.

Toiminta-alueena on Islanti, Koillis-Atlanti ja Pohjoinen jäämeri, jotka ovat osa Naton määrittelemää pohjoista *Air Policing* -aluetta (*Air Policing Area NORTH, APA NORTH*). Käytännössä kuitenkin toimittaisiin Islannissa ja sen rannikon läheisyydessä Koillis-Atlantille ja Pohjoiselle jäämerelle ulottuvilla alueilla.

Osallistuminen toteutettaisiin enintään kahdella F/A-18-hävittäjällä ja kolmella varakoneella. Suomalaisen osaston koko olisi enintään 50 henkilöä. Henkilöstö muodostetaan kantahenkilökunnasta ja mahdollisesti reservistä palkattavista sopimussotilaista.

Tehtävä toteutettaisiin Naton sotilaallisen komentorakenteen johdossa. Natolle annettaisiin johtovastuu käyttää suomalaista osastoa *Air Policing* -tehtäviin mukaan lukien siihen kuuluva voimankäyttö. Tämä tarkoittaa sitä, että voimankäyttöön liittyvä päätöksenteko tehdään Naton neuvoston hyväksymien toimivaltuuksien nojalla.

Asiaan liittyviä sopimusjärjestelyjä, ml. isäntämaatuen järjestelyt, selvitetään parhaillaan tarkemmin.

Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukko pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi.

Voimankäyttö

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 12 a §:ssä säädetään toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä kansainvälisen avun antamisessa, yhteistoiminnassa ja muussa kansainvälisessä toiminnassa. Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisen avun antamiseen ja yhteistoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on tehtävää suorittaessaan kansainväliseen oikeuteen perustuva ja kansainvälisen avun pyytäjän tai yhteistoimintaosapuolen määrittämä toimivalta sekä oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen, hyväksyttävässä suhteessa tehtävän tavoitteeseen nähden ja tehtävälle vahvistettujen voimankäyttösääntöjen mukaisia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Naton pysyvien merivoimaosastojen (SNMG ja SNMCMG) toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia (*Nato Rules of Engagement*, ROE), joiden perusteella alusosastolle on laadittu oma voimakeinojen toimeenpanokäskey, joka mahdollistaa voimankäytön koko merivoimaosaston oman toiminnan suojaamiseen siihen kohdistuvilta uhkilta. Sama voimankäyttösääntö koskee sekä SNMG1:stä että SNMCMG1:stä.

Kansallisvaltioiden aluevesillä mahdollisesta voimankäytöstä vastaa aina kansallisvaltio, joka omistaa aluevedet, pois lukien välitön itsepuolustus.

Naton *Air Policing* -toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia (*Nato Rules of Engagement*, ROE). Puolustusvoimien mukaan toimivaltuudet vastaavat Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisia alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa käytettyjä toimivaltuuksia.

Air Policing -toiminnassa Nato ROE sallii hävittäjäosaston minimivoimakäytön Naton vastuualueella, joka kattaa tässä tapauksessa Islannin ilmatilan. Suomalaiset F/A-18 -hävittäjät ovat tehtävien aikana varustettu samalla tavalla kuin kansallisessa ilmatilanvalvonnassa.

Turvallisuustilanne ja riskiarvio

Toimintaan Naton pysyvissä merivoimaosastoissa ei kohdistu normaaliin kansainvälisen harjoitustoimintaan tai kansalliseen alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtäviin verrattuna poikkeavia uhkia. Todennäköisimmän uhkan aiheuttavat operaatioturvallisuuden vaarantuminen, sairastuminen tai tapaturma meripalveluksessa, etenkin

vaativissa meriolosuhteissa Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Toimintaan kohdistuva tiedustelu-uhka on kuitenkin jatkuva ja korkea, erityisesti henkilötiedustelu satamissa.

Suora sotilaallinen uhka Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla arvioidaan tällä hetkellä matalaksi. Lännen sotilaallinen läsnäolo ja aktiivisuus vetävät puoleensa Venäjän vastatoimia. Myös muutokset Itämeren turvallisuustilanteessa ovat mahdollisia.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen Islannista toteutettavaan *Air Policing* -tehtäviin osallistumisen yleinen riskistaso vastaa kotimaasta toteutettavia alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtäviä. Provokaatiot ilmavalvontatehtävissä ovat mahdollisia, joskin epätodennäköisiä, ja ne eivät Suomen osalta poikkea muista liittolaismaista. Provokaatioiden lisäksi voi tapahtua myös epäammattimaista lentotoimintaa.

Mahdollisesti kiristyvässä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton merivoimaosastoja tai *Air Policing* -tehtäviä suorittavaa osastoa vastaan ei voida poissulkea.

Osallistumisen kustannukset

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston tehtäviin Merivoimien Hamina-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla sekä osaston esikunnan tehtäviin osallistumisen kustannusarvio on noin 0,7 miljoonaa euroa, koostuen henkilöstökuluista 0,3 milj. € ja materiaalikuluista 0,4 milj. €.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Merivoimien Katanpää-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla sekä osaston esikunnan tehtäviin osallistumisen kustannusarvio on noin 2,7 miljoonaa euroa, koostuen henkilöstökuluista 1 milj. € ja materiaalikuluista 1,7 milj. €.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen *Air Policing* -tehtäviin Ilmavoimien hävittäjäosastolla Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä osallistumisen kustannusarvio on noin 1 miljoonaa euroa koostuen henkilöstökuluista 0,5 milj. € ja logistiikkakuluista 0,5 milj. €.

Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin rahoitetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista. Osallistumisen aiheuttama lisämäärärahan tarve käsitellään lisätalousarvioprosessissa.

Oikeusperusta ja päätöksenteko

Puolustusvoimista annetun lain 12 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa taikka muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa on säädetty päätöksenteosta erilaisissa merkittävässä kansainvälisen avun ja yhteistoiminnan tilanteissa. Lain 1 §:n perusteella lakia sovelletaan päätöksentekoon, joka koskee kansainvälisen avun antamista toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle sekä yhteistoimintaa toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettua lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan päätöksentekoon, joka koskee kansainvälisen avun antamista ja yhteistoimintaa, jos kyse on avusta tai toiminnasta:

- 1) joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan;
- 2) joka perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan;
- 3) johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja;
- 4) johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä;
- 5) joka on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää; tai
- 6) joka on laajakantoista ja periaatteellisesti tärkeää.

Puolustusvoimien osallistumisessa Naton pysyvän laivasto-osaston ja miinantorjuntaosaston tehtäviin sekä Naton *Air Policing* -tehtäviin vuonna 2025 on kyse toiminnasta, johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellä kuvatusti. Tehtäviä suorittavat merivoimien alukset ja ilmavoimien hävittäjät ovat aseistettuja. Osallistuminen on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää.

Tarkoituksena on, että tasavallan presidentti tekisi kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 2 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta päätöksen mainitun lain 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan mukaisesta Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:n mukaan ennen 2 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa, jos apu tai toiminta voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Jos päätös koskee erityisen vaativaa tilannetta, valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko.

Eduskunnan kuulemisjärjestys määräytyy avun tosiasiallisen luonteen perusteella (HE 72/2016 vp). Hallituksen esityksen mukaan erityisen vaativana tilanteena pidettäisiin esimerkiksi avun antamista, jossa apu sisältäisi sotilaallisten voimakeinojen käyttöä silloin, kun avun toteuttamisen arvioitaisiin toimialueen olosuhteet huomioon ottaen sisältävän merkittäviä riskejä. Selontekomenettely olisi myös aina tarpeen, jos kyse olisi sotilaallisen voimakeinoavun antamisesta tai pyytämisestä EU:n keskinäisen avunannon lausekkeen perusteella. Hallituksen esityksen mukaan eduskunnan kuulemisjärjestystä ratkaistaessa olisi arvioitava tilannetta kokonaisvaltaisesti ja otettava huomioon toiminnan tavoitteet, tehtävät ja toteuttamistapa. Hallituksen esityksessä todetaan, että sisällöltään väljää määrettä ”erityisen vaativasta tilanteesta” sotilaallisen voimakeinoavun käsittelylle eduskunnan täysistunnossa on tulkittava ja sovellettava käytännössä laajentavasti perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla siten, että eduskunnan vaikutusmahdollisuudet turvataan (PeVL 54/2005 vp, s. 5-6).

Osallistumista Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla, pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla sekä *Air Policing* -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä on pidettävä lain 3 §:ssä tarkoitettuna erityisen vaativana tilanteena. Riski- ja uhka-arvion perusteella nykytilanteessa toimintaan ei sisälly merkittäviä riskejä. On kuitenkin mahdollista, että tehtävien aikana tilanne muuttuisi vaativammaksi. Mahdollisesti kiristyneessä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton pysyvää laivasto-osastoa, pysyvää miinantorjuntaosastoa tai *Air Policing* -tehtäviä suorittavia osastoja vastaan ei voida poissulkea. Naton pysyvien laivasto- ja miinantorjuntaosastojen tehtävät

sisältävät tällä hetkellä tavanomaisia rauhanaikaisia alusten toimia, joilla Nato osoittaa yhtäältä sotilaallista valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan. **Ne ovat kuitenkin Naton johdossa ja tarvittaessa käytettävissä Naton neuvoston päätösten mukaisesti kaikkiin Naton tehtäviin** mukaan lukien Naton nopean toiminnan joukot. Myös suomalaisille aluksille osana Naton pysyviä laivasto- ja miinantorjuntaosastoja suunnitellut tehtävät voisivat näin ollen joissakin olosuhteissa muuttua tilanteen niin vaatiessa. *Air Policing* -tehtävässä on kyse Islannin ilmatilan koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta viime kädessä voimakeinoin. Valtioneuvosto kuulee näin ollen eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteon kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:n mukaisesti.